

4. Сулятицький І.В. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ: навчальний посібник.// Гуменюк Л.Й., Сулятицький І.В.// – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 648 с. Тема 18. – с.252–278.

## МЕТОДИ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЇХ РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРИ

*Р.А. Призванська,*

*Старший викладач кафедри корекційної педагогіки  
та інклюзії Львівського національного університету  
імені Івана Франка*

Сучасний етап розвитку освітньої галузі відзначається особливою увагою з боку держави та суспільства до дітей з особливими освітніми потребами. Актуальність цього питання полягає у збільшенні кількості дітей-інвалідів в Україні з кожним роком. Наукові дослідження і практика в системі соціальної роботи аргументують основну філософію життя: дитина з особливими потребами може і має бути такою ж щасливою, як і кожна інша, адже, якими б не були фізичні, розумові чи психічні обмеження, у дитини завжди є резерв розвитку, використання якого суттєво покращує якість її життя. Пошук нових шляхів впливу на повноцінне формування, розвиток і корекцію їх психофізичних якостей активно відбувається в галузі сучасної педагогіки та спеціальної психології у зв'язку із залученням дітей до загальноосвітнього простору та бажанням надання їм вчасної допомоги.

Особливе зацікавлення як науковців, так і практиків, складають методи, які були започатковані в рамках психодинамічного підходу до психокорекції. Йдеться, зокрема, про арт-терапію, як сукупність психокорекційних методик, в основу яких покладена творча діяльність особистості. Саме тому дедалі важливішого значення набуває музикотерапевтичний підхід у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, завданням якого є через засоби мистецтва сформувати гармонійну особистість і сприяти соціальній адаптації дитини.

Музика є одним із найбільш доступних та ефективних факторів формування особистості, а використання її в лікувальній і педагогічній практиці має багатовікову історію. Цілющі особливості музики, що впливають на духовний та фізіологічний стан людини, було відомо вже з давніх давен: згадки про це знаходимо у папірусах, складених жрецьями Давнього Єгипту. Філософами, лікарями, музикантами Давньої Греції, Китаю, Індії теоретично обґрунтовувався і широко застосовувався на практиці увесь арсенал музичного

мистецтва. У середньовіччі ця проблема вивчалась у руслі теорії афектів, що встановлювала зв'язок між емоційно-чуттєвими станами людини і способами їх відображення у музиці. Перші спроби наукового пояснення психотерапевтичних і лікувальних властивостей музики відносяться до XVII століття, експериментальні дослідження розпочались у XIX ст., але лише у XX ст. на науковій основі було розкрито профілактичні, лікувальні та оздоровчі властивості музичного мистецтва: виявлено лікувальні властивості звуків, встановлено взаємозв'язок між частотою звукових коливань музики та фізіологічних процесів людини.

Дітям з функціональними обмеженнями музикотерапія допомагає збагатити знання про навколишній світ, прищепити любов до мистецтва, навчити слухати та розуміти музику, підтримувати внутрішню гармонію та відкрити в собі глибоку духовну природу. Засоби музикотерапії здатні сприяти загальному розвитку особистості дитини, включенню її в соціальні цінності. Важливу роль музикотерапії доведено у низці досліджень світових та вітчизняних вчених: М. Бурно, Л. Брусиловський, О. Ворожцова, С. Гроф, К. Дічвайльд, В. Зав'ялова, Ю. Каптен, Б. Карвасарський, З. Матейова, С. Машура, В. Петрушин, Г. Побережна, С. Шабутін, С. Шушарджан та інші.

Сьогодні навчання і виховання дітей із особливими освітніми потребами відбувається не лише в спеціальних закладах освіти, а й у загальноосвітньому просторі. І саме музична терапія є одним із методів, який в інклюзивному середовищі використовує музику як засіб мобілізації інтелектуальних, емоційних, рухових, мовленнєвих та інших функціональних можливостей дитячого організму.

А. Вольграфт (1975) вважає музикотерапію засобом лікування функціональних рухових, психогенних і соціальних відхилень. Е. Лекорд (1973) визначає такі аспекти використання музики в умовах музичної терапії:

- при блокуванні процесу комунікації із соціальним оточенням, наприклад, при аутизмі;
- як підготовку до використання психотерапії і релаксації;
- для зняття тривоги чи страху перед лікувальними процедурами;
- як підтримку при релаксації, пов'язаній з аутогенними тренуваннями;
- при подоланні важких страхів, що зумовлені невротами.

Складність процесу інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в сучасне суспільство та потреба їх успішної соціалізації обумовлює доцільність використання в практиці інклюзивних навчальних закладів музикотерапії як важливого психофізичного фактору, спрямованого на формування цілісних уявлень про музичне мистецтво, розвиток естетичних якостей, що забезпечують

формування особистості та її зв'язків з навколишньою дійсністю. Підібрана відповідно до психофізичних особливостей дитини музика сприяє загальній гармонізації її душевного стану. Внутрішнє відчуття гармонійного стану – евритмія – активізує біологічну здатність людського організму віднаходити той необхідний ритм, за допомогою якого встановлюється злагодженість всіх систем організму в усіх видах діяльності. Під дією евритмії активізується процес функціонування всіх систем та органів, підвищується сприйнятливість до засвоєння інформації різними аналізаторами (слуховим, зоровим, тактильним, нюховим). Особливу роль в цьому процесі відіграє слуховий аналізатор, тому музикотерапія може застосовуватись як метод корекції слуху.

Практика роботи відділень та центрів реабілітації надає підтвердження того, що, чим раніше починаються заняття музикотерапією, тим ефективніший їх корекційний вплив. Музикотерапія в роботі з дітьми із особливими потребами може мати певні чинники виховного і психотерапевтичного впливу:

- емоційне активування в ході уроку;
- активізація усіх психічних процесів;
- музичний катарсис;
- емоційна розрядка або регулювання емоційного стану;
- розвиток комунікативних здібностей;
- зміцнення довіри та взаєморозуміння між учасниками процесу;
- формування установок на позитивне відношення до себе, колективу та світу;
- налагодження відчуття внутрішнього контролю і порядку (ритмічний компонент музики).

Таким чином, групова та індивідуальна музикотерапія може бути включена в індивідуальну програму розвитку дітей з особливими потребами в поєднанні з іншими формами корекційної роботи та з успіхом використовуватися в установах соціальної сфери.

#### Література:

1. Антонова-Турченко О.Г., Дробот.Л.С. Музична психотерапія: посібник-хрестоматія. – К.:ІЗМН, 1997. – 258с.
2. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: Навчально-методичний посібник/ Колупаєва А.А., Таранченко О.М. – Київ,2010. – 96 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
3. Островська К.О. Соціальна адаптація дорослих осіб із загальними розладами розвитку. – Львів: «Тріада плюс», 2012. – 576 с.